

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

IV. An diuina Attributa ab essentia, & inter se formaliter ex natura rei, nec
solùm formaliter obiectiuè per rationem diuidantur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

QVÆSTIO III.

De diuisione, & numero diuinorum
Attributorum.

IDEO à pluribus, non sine rectæ methodi specie, post statutam obiectiuam Attributorum Dei ab eius metaphysica Essentia rationis distinctionem, ac proinde metaphysica existentie Attributorum, seu proprietatum metaphysicarum Dei veritate statuta, an hæc ab Essentia plusquam ratione, siue independentem à nostro concipiendi, & præcendendi modo, siue realiter, siue ex natura rei, siue virtualiter differant? disputari, sed enim cum distinctio eorum ab essentia obiectiua per rationem, & purè metaphysica distinctio, ut verè esse Attributa constet, sit sufficiens, ut vidimus: atque de obiectis Scientiarum, si plura, ut in præsentiarum, sint, semel examinari, an sint? quor sit examinare, & mos Doctorum scribentium sit, & oporteat: idcirco hanc illis questionem, merito præmittimus.

CERTAMEN VNICVM.

Attributorum diuisiones recensentur.

1 Multasiam Attributa Dei diuidi possunt, pro acceptionum nominis Attributi diuini varietate, quas attulimus, præfatione disputationis huius n. 1. sed, ut in Attributorum diuisione de nomine non disputetur, in sola acceptione strictissima, atque Theologis vltimissima Attributorum Dei, quam ibidem statuimus, atque posuimus questionum omnium disputationis huius subiectum fore diuisiones Attributorum à Theologis communiter acceptas commemorabimus: Attributorum nempe Dei, quæ prædicata necessaria, & communia Dei sint, eius Essentiam metaphysicam indiuidue metaphysice, etiam consequentia, atque vbiuis personarum illam comitantia.

2 Prima ergo Attributorum Dei in ea acceptione, celeberrimè diuisio est in Attributa Negatiua, & Positiua: non quidem, quia in Deo verum aliquod prædicatum negatiuum, seu negatio sit, sed quia licet omnia positiua verè in illo sint, à nobis tamen, vel negatiuis nominibus recensentur, vel tandem per negationes, dum ea definimus, explicantur: Positiua vero ea Attributa dicuntur, quæ neque nomine negatiuo censentur, neque in sui definitione, & explicatione negationem concernunt. Negatiuorum exemplum esto *Immensitas*: Positiuorum, *Voluntas*. Et Negatiuorum quidem iuxta eorum datam nuper definitionem diuisio prima erit in Attributa, quorum nomen ipsum negatiuum est, ut exempli dat, *Immensitatis*, & in Negatiua, non quidem nomine ipso, quo censentur, sed definitione, quæ à nobis explicatur, ut *Eternitas*: cuius nomen, licet non negatiuum, sed positiuum sit, tamen siue negatione principij & finis durandi, seu durationis concipi, aut explicari à nobis, quod quaquam potest.

3 Et sane Attributa Negatiua non nomine tria, ut summum sunt *Eternitas*, ut vidimus, *Simplicitas*, quæ physice compositionis negatione à nobis explicatur, & si placet, *Unitas*. Attributa vero Negatiua nomine plura sunt: *Immensitas*, *Inuisibilitas*, in qua duo continentur, nimirum *Inuisibilitas* oculis corporeis, & quæ absoluta *Inuisibilitas* est, ut hic suo loco videbimus; & *Inuisibilitas* oculis animæ, quæ absoluta non est, sed Naturæ viciibus, ut controuersi de Visione Dei ostendimus. Theologicarum Scholasticarum controuersiarum, Deo fauente eudendo; insuper absoluta Dei incomprehensibilitas: ac demum *Infinitas*, de qua questio hic suo loco erit, an sit Attributum ab alijs positiuis præcendibile metaphysice ex parte obiecti? sicut de Negatiuis hisce plerisque, atque adeo commune logicè? an impræcendibile, vel

potius Attributa omnia eadem infinitate metaphysica Essentia, seu entis à se infinita metaphysice adiectiue, ac denominatiue sint, ut explicari suo loco tradetur: vbi constabit, an verè Attributum sit, an conceptui Essentia metaphysice etiam identificetur, sed tamen infinitatem, sicut & plura alia, è Theologorum viù potius, quàm ex propria sententia inter Attributa numeramus.

4 Attributa Positiua diuidenda in primis sunt in Attributa quasi vniuersalia, quæ nimirum Essentiam Dei metaphysicam, seu ens à se consequuntur, quatenus cum creatis entibus, & si non vniocè, analogice tamen conueniunt in ratione entis, ac proinde analogice, & ea Dei Attributa cum Attributis etiam metaphysicis entium omnium creatorum, quæ entia sunt, conueniunt: ac proinde in vulgari illa Logica, & Metaphysicis dictione *Rebus* continentur: in his numeranda proinde sunt Bonitas, Veritas, atque Unitas veritatis diuina, quasi vniuersalis. Aliud vero Attributorum Positiuorum membrum sunt Attributa Positiua, quæ Essentiam Dei metaphysicam, seu ens à se, etiam quatenus à se esse, metaphysice consequuntur, in quibus numeranda sunt Unitas specialis Logica, siue Singularitas Dei, quæ ita vnus indiuidue, & singularis Deus est, ut repugnè esse plures, siue alios ab ipso hoc singulari Deo. Deinde Intellectus, seu potentia intellectiua diuina (quam verè dari in Deo ostendimus controuersi, de Scientia, quæ erit hoc tomo secunda: item Voluntas, in super Omnipotentia, & Amor seu Volitio Dei necessaria, ac demum Omnipotentia.

5 Denique celebris illa diuisio est, quæ Dei Attributa in transcendentia, & non transcendentia reliqua Dei prædicata diuiduntur, eaque admissa per illam Attributorum Dei diuisio inchoanda in recta diuidendi methodo foret: cum transcendentia Attributa aliqua, tam in Negatiuis, quàm in Positiuis ab alijs, & alijs Doctoribus inueniantur. Cum autem an sint Attributa aliqua transcendentia in diuinis ex accurata cuiusque notitia pendeat, ut diximus, hæc diuisionem hanc cum fundamento, siue probare, siue reprobare non possumus. Quod si ex disputationibus Attributorum in particulari, transcendentia, aliquot Attributa, tam in Positiuis, quàm in Negatiuis inueniantur, diuisione hac Attributorum in transcendentia, & non transcendentia eorum diuisiones inchoanda erunt, in rectæ methodi obseruantiam. Secus si in verisque non inueniantur transcendentia Attributa, vel quia nulla sint, vel in Positiuis, aut in Negatiuis tantum.

QVÆSTIO IV.

An diuina Attributa ab Essentia, & inter se formaliter ex natura rei, nec solum formaliter obiectiue per rationem, diuidantur.

AME TSI distinctio metaphysica obiectiua per rationem prædicatorum Dei facta sit, ut eius Essentia metaphysica, ac metaphysice huius proprietates verè constent, atque hæc diuidantur, ac numerentur. Videndum tamen nunc est, an aliunde Attributorum, & ab Essentia, & inter sese distinctio, plusquam rationis & metaphysica, omninoque à nostra ratione, & cognitione independentem, sit admittenda? an potius omnis inter hæc distinctio, quæ rationis non sit, omnino sit releganda? quo circa cum tres sint hæc distinctioes, nimirum intellectus independentes ex cogitate distinctiones, nimirum Realis purè realis, quæ est inter rem, & rem (v.g. inter Petrum, & Paulum, vel, quod idem ad præsens est, inter rem, & modum ipsius realem; ut inter Agens, eiusque Actionem, seu inter extrema, & eorum vnionem) Realis formalis, seu ex natura rei, quam Scoticum vocamus, Realis virtualis, (quæ frequens nunc in Scholis est) triplex videbatur questio in præfati instituenda, an Essentia ab Attributis, atque hæc inter sese reali absolute distinctione? an reali formali & ex natura rei? an saltem reali virtuali

malis distinguantur? & quidem, cum realis absolute Attributorum ab Essentia, vel inter sese distinctio, crassius adeo error sit, ut in nullius inquam sententia, imò neque in mentem venerit; atque insuper inter Essentiam, & personalitates (vbi mysterij Trinitatis arduitas, & inscurabile nobis arcamum ob contradictoriorum, quæ de vtriusque secundum fidem verificantur, nonnullis à fide ipsa, quoad physicæ, & absolute realis personalium, & Essentia identitatem, fecit deficere) valde eiusmodi distinctionem hæreticam reiecerimus, atque dogma physicæ unitatis eorum statuerimus d. 8. de Trinit. q. 1. à certam. 2. per totam, nihil hic de ea Attributorum ab Essentia, & inter sese, siue pro eorum potius omnium identitate, & unitate reali disputabimus: cum ex ibidem dictis facile quivis, si forte quispiam hac in re à fide, & à ratione naturali etiam deinceps absterret, pro unitate eiusmodi Attributorum inter sese, & cum Essentia ea possit intorquere, atque ad plura absurda negantem deducere. Licet autem ea d. 8. q. 2. de distinctionibus aliis duabus realibus Essentia à personalitatibus, nimirum reali formalis, siue ex natura rei, & reali virtuali egerimus, atque vtramque ab illis relegaverimus: quare, & ex dictis ibi vtrique etiam distinctio ab Essentia, & Attributis consueti facis posset: tamen hic nonnulla alia contra vtramque distinctionem in præsentiam adiciemus, & sequenti quæstione.

CERTAMEN I.

Distinctio Scotica realis formalis siue ex natura rei explicatur, atque ab auctoritate refellitur.

1. Scotus in 1. d. 2. q. 7. §. 8. *sed hic restat*, atque aliis locis citatis à nobis d. 8. de Trinit. q. 2. certam. 1. n. 1. ut difficultatibus ex omnimoda reali identitate personalium realiter inter se distinctorum cum communibus in mysterio Trinitatis suboritur occurrer, subimide, atque (ut ipse primo loco faceret) sine assertione dixit, rationem Essentia à ratione suppositi, distinctionem aliquam habere præcedentem omnem actum intellectus. Paulò autem inferius distinctionem hanc personalium, & communium appellat distinctionem rationis, & virtuales. Vnde Valquez & ex nostris Complutensibus alij, virtuales horum, siue eminentialiter asseruisse Scotum contendunt. Soar. vero dist. 7. met. sect. 1. & 4. de Trinit. cap. 4. Salas 1. 2. tract. 2. Petrus Hurtado d. 6. met. sect. 3. & 4. atque ex Scotis Herrera tom. 1. d. 8. q. 13. d. 14. q. 1. nihil aliunde distinctionis inter personalia, & communia additum esse supra Thomisticam, & apud Scholas reliquas receptam distinctionem rationis ratiocinata, cui res ipsa, ut in re est, efficiendæ fundamentum præbet. Verum Scotiste reliqui à nobis citati, præfato loco de Trinit. Aliam tertiam distinctionem actualem, nec solum virtuales ab Scoto adductam censent, quæ purè rationis nullatenus sit, neque absolute realis, communiter dicta talis, s. d. realis actualis ex natura rei, siue formalis. Siquidem & q. 7. rationis, & virtuali distinctione, quas dixerat inter Essentiam, & Personalitates intercedere, omissa, subdit statim, *Ita ante omnem actum intellectus Essentiam non esse Personalitatem, seu relationem, ut Patet considerans vtramque ex natura rei habere, & non ex aliquo actu intellectus, unde vera hæc propositio sit: Essentia non est formaliter Paternitas. Ut constat ex eius verbis datis citato loco de Trinitate.*

2. Nos autem ibidem neque eis Scoti verbis recitatis, atque Illustrissimi Merinero, ibi etiam citati ponderationibus adduci potuimus, ut amplius aliquid ab Scoto distinctionis inter communia, & personalia inducetur, quam fundamentum reale, siue ex rei ipsius naturæ, ad distinctionem rationis inter illa formandam, siue à nobis abstrahat Deum cognoscentibus, siue ab inveniunt Deum Beatis, sicut se Deus intueretur. Cum

Christoph. de Ortega, de Deo Vno. Tomus I.

enim Scotus ipse in 1. d. 1. q. cum Scotistis omnibus defendat videntes Deum clarè, Essentiam sine Personalitatibus posse videre, idem de Deo seipsum videntem intuitivè videntur necessario dictum, ac proinde, Scoti verba de Patre cognoscente intuitivè seipsum, saluarentur, & proprio quidem sensu, satis esse, si ei ad diuidendam Essentiam formaliter, & ex parte obiecti, cum se intuitivè videt, à Paternitate, entitas ipsa divina sine ullo actu intellectus præcedente ex sua ipsius natura, & entitate fundamentum præberet. Verum, licet ex eius verbis præfatis nihil amplius evinci de Scoti mente queat; censeo tamen aliunde communem Scotistarum interpretationem magis à Scoti mente esse. Etenim distinctio rationis ratiocinata, siue cum fundamento in re, iam pridem ex Patribus tradita erat in Scholas, ab Scholasticis recepta, & de cuius assertione nulla esse posset, adhuc prænovitate, dubitatio eam asserendi, vel merus. Scotus autem ita timidè eam distinctionem primò protulit §. illo *Sed hic restat*, ut dixerit: *Dico sine assertione, & præiudicio sententia melioris*, quibus, & libi, & sententia suæ prænovitate, & difficultate metueret, neque assertivè proinde velle illam proponere, satis ostendit.

3. Stet ergo sententiam Scoti, de distinctione reali actuali ex natura rei, siue formali tertiam aliam distinctionem, vel præter duas actuales, & rationis ratiocinata, & realis notissimæ, siue inter rem, & rem, non solum formaliter ex natura rei fundamentaliter, sed realiter realiter, ut sic loquar, diversitas inter communia, & personalia in divinis potuisse; neque tamen Scotus, eiusque Schola ita putanda est delirasse, ut mediam hanc distinctionem, inter realem, & rationis defendant contra Arist. 5. metaph. tex. 14. & lib. 6. tex. 6. Cum enim distinctio rationis sit, quæ datur solum in mente, realis autem, quæ non datur solum in mente: qui mediam inter hæc daret, medium inter contradictoria daret, quod subtilis Doctoris, & Scholæ non est, sed vesani solum hominis, & stupidissimi. Docent igitur Scotiste, distinctionem inter personalia, & communia realiter, siue à parte, seu ex rei natura dari, alterutrumque distinctionis realis formalis, seu, quæ ex natura rei datur membrum unum esse, alterum verò distinctionem realem præse dictam, seu non formalem realem. Sed, licet subtimidus adeo, atque ob difficultates mysterij Trinitatis sententiam hanc fuerit Scotus ingressus, tamen, cum rationes, quibus illam ibi probat de aliis omnibus, quæ ex parte conceptus obiectivè distinguuntur formaliter, atque probent, eam etiam inter Essentiam metaphysicam Dei, cuiusque Attributa. Atque inter hæc etiam inter se, deposito iam metu admisit in 1. d. 8. q. 3. dicens. *Ad quæstionem respondeo, & dico: quod inter perfectiones essentielles non est tantum differentia rationis etc. Est ergo ibi distinctio præcedens intellectum omnimoda, & est ita; quod Sapientia est in re ex natura rei; & Bonitas est in re ex natura rei; Sapientia autem in re non est Bonitas.* Cum autem cuius distinctioni opposita identitas necessario respondeat, formalem etiam, & ex natura rei identitatem ab intellectu independentem admisit, sique definiuit Scotus q. illa 7. citata: *Voco identitatem formalem, vbi illud, quod dicitur, sic idem includit, cui dicitur, sic idem in sua ratione formali, & per se primo modo.*

4. Hanc sententiam Scoti ita explicatam, tam, quo ad identitatem, quam quo ad distinctionem Attributorum ex natura rei formalem Scotiste omnes admittunt, si citatum Herreram excipias. Nec solum citavi plures d. 8. de Trinit. q. 2. cert. 1. n. 2. vbi & acerrimum distinctionis huius formalitatem ex natura rei defentorem Aggidium de præsentatione Augustiniani. Nunc autem addo Radam 1. p. controuersi. 4. Licherum Bargium, Bafolidem, Nicolaum de Nisse, Guilielmum Borodungum, Matronem, Petrum de Aquila, & alios, quos refert, sequiturque Theodorus Smiling. de Deo vno tract. 2. d. 1. q. 2. n. 43. Quibus accessit & nostris Fonseca 5. met. cap. 4. q. 6. & Conimbrienses præfat. Porphyrij q. 4. vbi inter formalitates rei eiusdem creatas, eiusmodi distinctionem ex natura rei, non tamen in divinis, admiserunt. Cæterum Scotiste in his, ut vidimus contr. 2. Logice, non omnino concordant. Nam Syrectus, Mauritius Balon, & alij teste Merinero sect. 2. censent formalitates, seu naturas vniuersales distingui formaliter ex natura rei ab inferioribus, quibus insunt, secus verò has ab illis, quibus formaliter ex natura rei censent identificari.

G

Contra

Contra vero Bassolis, Trombeta, & Rada inferiores à superioribus distinguunt formaliter ex natura rei, has vero illis formaliter ex natura rei identificant. Vtique enim censent inter eadem extrema eiusmodi distinctionem, & identitatem non mutuam esse posse contra euidenti-
mum principium Dialecticum, in quo omnes Logicarum conuersionum regulæ nituntur. Reliqui vero Scotiste inter eadem formalitates mutuam vel distinctionem, vel identitatem ex natura rei necessariam fatentur, vt videre est apud Merinrum supra; sed de his plura in Dialectica dedimus.

5. Sententia opposita negans inter Attributa, & Essentiam, & inter se distinctionem, ex natura rei formalem, atque ab intellectu prorsus independentem tenenda nobis, vt longè verior, est, longèque communior: Adeo vt præter Agydium, Fonseca, & Conimbricenses extra Scoticam Scholam omnes eiusmodi distinctionem in diuinis, non solum inter communia, sed & inter communia, & personalia negant. Idcirco neminem pro hac negatiua sententia retuli citato loco de Trinit. Neque in præfenti referam, quia vno ferè referuntur verbo, reliqui Theologi omnes. Quin affirmatiua plures grauius censuris fugillant. Canariensis, & Bannez ad q. 28. 1. p. art. 2. & q. 39. art. 1. & 2. Et alij apud Turrianum. Opusculo eodem. Relat. erroris in fide, eam notant: Marli, & Adan. Contra illam clamare Scripturam, & Patres. Bacon esse contra Scripturam: Zumel. ad q. citat. 1. non satis Fidei consonam: Carthusianus summis Philosophis, & Theologis aduersari: Molina, & Atrubal citatis locis 1. p. non satis esse tutam. Ruiz d. 11. de Trinit. temerariam, nec tutam appellat. Ego verò à censuris in subtilis Doctoris, & Scholæ, sententiam temperans, eorum solum fundamenta ab autoritate proponam, vt alij, quo iure ferantur, iudicium ferant. Primum enim Concil. Florent. semel, atque iterum in diuinis, adhuc Hypostasas, seu personalia ab Essentia sola ratione differre dicuntur. Atque in Rhemeni ab Eugenio 3. definitur, *In nullo sensu Catholico negari posse, quin diuinitas sit relatio, & e contra, nec diuini hæc posse, vt alterum re ipsa ab altero, contra Gilbertum Porretanum, qui ea solum ex natura rei diuidebat teste Orthone Frisingiense apud Bazq. 1. p. d. 120. c. 1. & 2. Imò cum hæc ex natura rei, & ante intellectum distinctio vera sit, Pater, *Deitas*, aut *Deus Iustitia* in recto dici absolute, & simpliciter non poterit, sed *Deitate* Deus, & *Deus Iustitia* in ablatiuo; Iustus, vt Gilbertus aiebat.*

6. Quartò: cap. Damnamus, & cap. Firmiter de summi. Trinit. & Fide Cathol. ex Concilio Lateranensi, esse idem omnino Personas, etiam cum Essentia omnino simplicissima, nec esse quaternitatem, neque vltiorum Trinitatem numerum definitur. Si autem distinctio hæc in diuinis vera, nec solum per rationem, & ficta sit, non quaternitas solum, sed longè amplior numerus, seu centenas (vt ait Bernardus 5. de Considerat.) in Deo erit. Quæ omnia consensui Sanctorum Patrum, qui Dei summam simplicitatem, omniumque, quæ in Deo sunt identitatem inter se veram absolute, ac proinde cuiusvis diuini prædicati de quouis alio, abstractis nominibus, prædicationem, neque aliter ea, quam per rationem distinguimus summo consensu, & fatentur, semper & docent, minime coherere, sed aduersari videntur; & quamquam ob mysterij Trinitatis arduam, & difficultatem, quæ ex illo imbecillitas, ac tenuitati nostrarum mentium opponuntur, in eam sententiam agi penitus excusationis haberet, tamen eam etiam in communibus Dei Prædicatis defendere omnem rationabilem, excusabilemque aulum prætergredi videtur. Nec satis est quod his ab autoritate petitis argumentis, diuersimode Scotiste respondent. Nimirum, maiorem Identitatem, Vnitatem, ac Simplicitatem in re, quæ pluribus prædicatis, & formalitatibus ex parte obiecti diuersis constat, esse prorsus chimericam, & impossibilem: *Id* acque responsio hæc, atque sententia ipsa Patribus, & Conciliis aduersatur, cum neget possibilem Veritatem, Simplicitatem, & Identitatem omni distinctione, compositione, ac diuisione vera, & quæ rationis pura non sit, prorsus immunem: cum eam Patres, & Concilia præfata, & possibilem esse, & Deo adesse de facto desinunt.

CERTAMEN II.

A ratione distinctio vera formalis ex natura rei Attributorum inter sese,

& ab Essentia eliminatur.

1. VT ea nunc mittam, quæ in Logicis vniuersim de-
di, & quæ ex Dei, ac diuinorum omnium summa Vnitate, Simplicitate, atque reali Identitate, & nuper ex Patribus tergi, fusiùque, dedi citato loco de Trinit. Et fusiù adhuc de Simplicitate, & Vnitate Dei agens, contra eiusmodi distinctionem persequar: Arguo primo discursu quem contra eam eiformaui citato loco de Trinitate, ostendens emolliendis arduitati, & difficultatibus, quæ in mysterio Trinitatis occurrunt (ob quasque primum Scotus, subitimus tamen, in eam sententiam fuit actus) distinctionem formalem ex natura rei ante, atque independentem prorsus ab omni actu intellectus, nullatenus inferuire; ac proinde sine vilo fructu sententiam tot difficultatibus, periculique in bona Theologia, imò & Fidei puritate, plenam, inductam in Scholas fuisse, meritorique à communibus Dei prædicatis (in quibus ea sub-
ta, neque vmbra difficultatis est. Ea vero superfluit, & admissa tot difficultates ebulliant) omnino esse relegandam. Difficultates mysterij Trinitatis ad duo capita reuocantur. Primum ad eas, quæ ex illo principio notissimæ; *Quæ sunt eadem vni tergio, sunt eadem inter se*, suboriuntur in Trinitate. Alteram ad eas, quæ non nisi cum contradictione de Deo, ac Persona, & Personalitate quauis diuina, verificari posse videntur.

2. Difficultatum primi generis ex illo principio in hoc mysterio suborientium exemplum sit. *Quæ sunt eadem vni tergio, sunt eadem inter se*: sed Personæ diuine sunt eadem vni tergio Essentia: ergo sunt eadem, seu idem inter se. Dicer Scotista distinguendam maiorem: quæ sunt eadem vni tergio identitate omni reali, tam strictè reali, quam reali formali ex natura rei, sunt eadem inter se, esse verum; alterà solum, falsum: Personas autem esse eadem vni tergio Essentia, alterà solum identitate reali, strictè nimirum dicta, non autem reali etiam formali ex natura rei; sed hoc effugium inane esse, sic ostendo ex dictis citato loco de Trinitate. Etenim eius generis & ordinis identitas extremorum inter se fore illud principium dicit, cuius fuerit eorum identitas cum tergio, non ordinis, & generis alterius, vt per se patet: alioqui liceret eadem facilitate dicere, non currere illud principium, nisi de extremis identificatis vni tergio omni genere identitatis, rationis etiam. Constans ergo, & per se notum est, ex identitate extremorum cum tergio in vno genere eorumdem inter se, in illo genere identitatem inferri; atque identitatem, seu distinctionem in alio impertinenter prorsus se habere, vt in illo inferatur, vel non inferatur; atque identitas realis strictè Patris, seu Paternitatis, Filiique, & Filiationis cum Essentia adeit ex Fide: ergo ex illa identitas realis strictè inter se inferatur, quin obit distinctio formalis, ex natura rei ab intellectu omnino independens, requiriturque formalis ex natura rei eorumdem extremorum cum Essentia, identitas. Denique ex hac solutione inferatur, ex identitate reali stricta, seu specialiter dicta Attributorum cum Essentia, eorumdem inter se identitatem realem nullatenus inferri posse; sicuti neque aliorum prædicatorum rei eiusdem in creatis, vnde omnis syllogistica forma cessaret: quia neque Attributa cum Essentia, neque alia prædicata rei cuiusvis, cum aliquo eius prædicato formalem ex natura rei identitatem habent, sed solum realem specialiter dictam identitatem.

3. Difficultatum secundi generis exemplum sit, vulgaris illa etiam contradictio, de eadem realiter speciali-
ter, seu strictè realiter dicta entitate Patris. De qua eadem reali entitate verum est dicere: *Essentia Patris communis*, atque *Paternitas seu Relatio, ac Personalitas Patris* non

non communicatur. Atqui Paternitas, seu Relatio, ac Personalitas Patris eadem realiter est cum Essentia Patris: ergo de eadem entitate duo contradictoria verificantur, vel fatendum contra fidem erit; vel utrumque communicari, vel neutrum. Hæc autem, admissa etiam distinctione formali ex natura rei eodem modo contradicunt, si contradicunt sine illa: ergo et etiam admissa difficultates secundi generis ex contradictoriis, quæ videntur in mysterio Trinitatis admittenda, eodem modo perseverant. Minor probatur: quia tunc est contradictio, cum eo sensu, quo contradictoria prædicantur, vnum idemque ipsum est, de quo prædicantur: atqui in eo sensu, in quo prædicantur, communicari Paternitatem, & non communicari Essentiam, Essentia & Paternitas vnum idemque ipsum est, etiam admissa distinctione formali ex natura rei: ergo etiam admissa, eadem vi, & robore perseverant contradictoria quo ea seclusa stabant, si stabant. Minor hæc probatur quia communicari, & non communicari dicuntur in sensu reali strictè tali de Essentia, & Paternitate: atqui admissa etiam distinctione Essentia, & Paternitatis, formali ex natura rei, Essentia & Paternitas in sensu reali strictè, & specialiter tali vnum idemque ipsum sunt per ipsos Scotistas, & per fidem: ergo, ea etiam distinctione admissa, in eo sensu, quo contradictoria prædicantur de Paternitate & Essentia, vnum idemque ipsum est subiectum.

4. Solum respondere possent Scotistæ ad contradictionem veram requiri, quod subiectum, de quo utraq; contradictionis pars prædicatur, debeat esse idem, omnimodè identitate, non solum reali, speciali, & stricto sensu, sed etiam reali formali, & ex natura rei, quod est negare primi syllogismi maiorem. Ea vero probata à nobis est. n. 2. in refutatione similis solutionis, argumento primo adhibita. Etenim ex ea infertur etiam seclusa distinctione ex natura rei formali, sola rationis distinctione, saluari eiusmodi contradictiones in hoc mysterio posse, si alius sensus ab eo, in quo prædicata contradictoria dicuntur, distinctio eorum, de quibus dicuntur, sit satis, licet in illo ipso sensu, in quo de eis dicuntur, habeant omnimodè identitatem. Sed ut ibi dicebam, si forma contradictionis perferat eodem omnino sensu, quo prædicata subiectis conveniunt, ac verificantur esse idem ipsum vnumque satis est, neque alio sensu, & ordine esse ad destruendam contradictionem est satis: quare neque Essentia, & Paternitas in alio quovis sensu distinctionem ad contradictoria vitanda satis esse. Alioquin illud argumentum ipsum contradictoriorum dictorum, quo Scotistæ alios ad suam ex natura rei formalem distinctionem Essentia à Paternitate, per trahendos putant, vim nullam habet. Est enim eiusmodi Paternitas non est Filiatio: Essentia est Filiatio: atqui Paternitas, & Essentia sunt idem: ergo idem est Filiatio & non est Filiatio. In quo cum ab his. An eo sensu, quo de Paternitate prædicatur, ac verificatur non esse Filiationem, & de Essentia esse Filiationem, siue non esse idem cum Filiatione, & hæc esse idem cum Filiatione. Satis sit Paternitatem, & Essentiam esse idem, ut sit vera contradictio? an satis sit quod alio sensu, & genere identitatis Paternitas, & Essentia non sint idem, ut contradictio vera non sit? si hoc extremum, distinctio obiectiva purè rationis, ei satisfiat, si primum (quod per se quidem notum est) contradictorius sit, nec ipsi satisfaciunt, cum ad aliud genus, & sensum distinctionis formali ex natura rei recurrant, distinctum ab eo, in quo Paternitas non esse idem cum Filiatione, & Essentia esse idem cum Filiatione vere dicitur.

5. Arguo tertio: vel distinctio formali ex natura rei ubicumque addit, facit, ut res eadem, inter cuius prædicata inveniuntur, possit prædicata alias contradictoria, ut communicari, & non communicari, vel alia similia, subire: vel secus? si hoc extremum: ergo, quod in Paternitate dicitur, non est distinctio ex natura rei formali Scotica: sed aliud speciale, nempe Dei infinitudo, atque eminentiale esse, identitatisque summa, quæ alias impossibilia, siue eorum fundamenta adunat. Patet: nam si ea sola distinctio id præstaret ubicumque adderetur, idem præstaret. Si autem dicas idem præstare ubique rerum, in quibus sit: ergo et in creatis idem præstat. Quid ergo adeo arcanum, & mentis nostræ caput

Christoph. de Ortega, de Deo Uno. Tomus I.

superans, est in Trinitatis mysterio, ut eius, ne possibilitas quidem, sub discursu nostri vires assequenda veniat, ut Patres, & Theologi uno ore, & sententia fateantur. Cum possibilitas similis in creatis, huius distinctionis beneficio facillimè à discursu nostro deprehendi queat? Imò cur inde realis communitas nature superioris cum inferioribus, quæ inter se realiter distinguuntur Platonicè, tantopere à Philosophis omnibus, Scotistis etiam, exhibatur, cum contradictiones omnes, ad quas ea sententia cogitur, huius formali distinctionis ex natura rei subsidio facile superentur? hoc ipsum argumentum conficitur in alia difficultate, ex illo principio: *Quæ sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se*: quæ omnino evacuatur hac distinctione, ac proinde Trinitas, non mysterium, sed res facilis perceptu erit, atque opinio illa Platonica, quæ similem difficultatem patitur, ob eamque tandiu ab Scholis exulavit, cum debito honore postliminio longissimo renovata, erit ad Scholas reducenda, ut perpetuas ibi Scotistis sue huius gloriosissimæ reductionis autoribus gratias agat. Maxime, cum prædicari communis eadem sit definitio, quare, & realis formali ex natura rei omnium realiter distinctiorum inferiorum identitas conuincitur, si prædicatorum rei eiusdem definitionum diversitas satis (iuxta Scotistas) sit ad formalem ex natura rei eorum distinctionem asserendam.

6. Ex his, quibus distinctio formali ex natura rei, prorsus ab intellectu independens inter Personalitatem, & communiam (ubi commodi aliquid asserere posset) inutilis ostenditur efficaciter satis à diuinis Prædicatis communibus inter se (ubi nullius est fructus) relegatur, ut initio dicebamus. Sed reuocatur ab his specialiter. Etenim ea solummodo distinctio quouis modo à parte rei, atque omnino ab intellectu independentem asseri in diuinis possunt, quibus independentem ab intellectu repugnat omnimodè identificari: aut his prædicatis personalibus, vel formaliter, vel fundamentaliter relatiuis (ut modo à sententiis abraham circa constitutionem, & distinctionem formalem personarum) seu Relationibus Producentis, & Producti repugnat omnimodè identificari in diuinis, non autem prædicatis communibus, quæ neutro modo relatiua sunt: ergo, licet in personalibus distinctio formali ex natura rei, ab Essentia, & realis specialiter dicta inter se ab intellectu independentes, admitterentur in communibus, (cuiusmodi sunt Essentia, & Attributa) admitti nullatenus possunt. Minor videtur dogmatica, ex illo axioma: *In diuinis omnia sunt vnum, nisi obuiet relationis oppositio*. A Patribus, & Conciliis tradito, totaque Theologia suspecto: quod in sensu realis distinctionis à nemine Catholice negari potest: imò neque in sensu formali, nisi de fundamentaliter relatiuis, est formaliter absoluta metaphysicè sint, ut nos censuimus. Maior verò à nemine adhuc Scotista negatur. Sin autem illud *Omnimodè*, durissimè ipsis sonet. Probatur ex summa Dei Simplicitate reali, Secundo quia, quæ nullo modo repugnant inter se à parte rei, & independentem ab intellectu, omnimodè identificari à parte rei, atque independentem ab intellectu debent, ex prædicato infinitatis Essentia physica Dei. Denique: quia inter non relatiue, siue formaliter, siue fundamentaliter opposita, non solum vnitas realis à Conciliis, & Patribus asseritur, quæ de Vnitate strictè reali satis videretur explicari ab Scotistis, sed & distinctio realis negatur. *Nec est distinctio, nisi obuiet relationis oppositio*, quo omnis distinctio à parte rei, seu realis à diuinis aboletur non oppositis relatiue alterutro modo: ac proinde ab omnibus prædicatis communibus. Quod autem communia prædicata, neque formaliter, neque fundamentaliter opposita sint relatiue, seu relationibus producentis, & producti negari non potest: quia alias innumera processionis communium inter se, & ab Essentia fieri tenebuntur. Nec valet, ea axiomata intelligi de distinctione, & vnitatem strictè reali, quarum altera, non nisi in ita oppositis est, vnitatemque realis stricta, seu specialis in ita non oppositis; non autem de distinctione reali formali, seu ex natura rei, atque vnitatem reali formali, seu ex natura rei: quia illa negatio distinctionis à parte rei omnem aboleret distinctionem inter relatiue non opposita, ut dixi.

G 2 Secundo;

ORTEGA
IN A. PART
D. VIA

Secundò: quia non est cur predicata communia distinguantur sine ea oppositione, formaliter ex natura rei valeant, non autem realiter. Denique distinctionis formalis ex natura rei independenter ab intellectu, & distinctionis absolutæ, & strictæ realis diuersitatem vocum solummodo esse ostendimus fusè citatis locis, maxime controuers. 2. dialect. Denique quæ pro hac sua sententia Scotistæ opponunt leuissima sunt, neque in diuinis maiorem difficultatem, quam in creatis habent, præter argumentum contradictoriorum, & vnius tertij, quod æque eos in sua distinctione ex natura rei premit, vt vidimus: quare nihil hic pro eis opponam, tunc quia soluta facillima, tum quia ea omnia in Logiciis discimus.

QVÆSTIO V.

An Attributa diuina Virtuali reali distinctione, & inter sese, & ab Essentia distinguantur?

Item etiam agimus de Attributis strictæ acceptione dictis, idest, prædicatis necessariis Dei Essentiam metaphysicè consequentibus. De contingentibus enim, an ab Essentia, & communibus realiter virtualiter, & distinguantur, & producantur, ad controuersiam de Voluntate Dei spectat, disputare.

CERTAMEN I.

Affirmantis sententiæ Doctores, & explicatio & distinctionis huius virtualis realis antiquitas.

Patrum inuentorem innumeramque sequentium doctam turbam penè recensimus controuers. 2. dialect. d. 1. q. 2. & controuers. de Trinit. d. 8. q. 2. certam. 2. n. 1. pro qua addo Atriagam ibi citatum, longius tamen post illa nostra scripta eiusmodi distinctionem adstruentem 1. p. d. 42. sect. 5. Albiz tractatibus de Scientia, Voluntate, & Trinitate. Falsolum 1. p. q. 4. art. 2. n. 99. Quedo controuers. 4. met. pun. 4. & Murcianus Recentiores. Quid autem distinctionis virtualis (de qua hic) nomine veniat intelligendam, atque ab his Doctoribus intelligatur eo cert. 2. aperimus, vbi illam esse virtutem, seu capacitatem rei eiusdem formaliter realiter ad suscipienda predicata contradictoria, quod nunc ab eadem realiter entitate prorsus eadem suscipi, aut recipi verè minime possunt: siue (vt eorum, qui eam tunc vocibus ipsis vtant) distinctum virtualiter realiter est, quod eum idem omnino reipsa sit in ordine ab subeunda realiter contradictoria perinde se habet, ac si distinctum foret.

2. Distinctionem hanc inter Personalitatem, & Communiam citati omnes defendunt, atque inter predicata necessaria, & libera, ad quæ in necessariis huius virtualis distinctionis beneficio, potentiam etiam virtutalem plerique ex eis farentur, vt controuers. de Voluntate videbimus, vbi huius virtutis potentia Patronos numerabimus, ac per otium impugnabimus. Ceterum ex eis plerique etiam in communibus, ac necessariis Dei prædicatis eiusmodi distinctionem, & realem virtutalem non negant solum, sed prorsus abhorrent, vt chimericam, ac sine fundamento vilo in eis inductam: imò, non sine mysteriorum fidei nostræ iactura, irreuerenter, cuius sententiæ præcipui defensores sunt Murciani Recentiores, & quidem eiusmodi distinctionem inter necessaria Dei prædicata sine vlla rationis vmbra, ac fundamenti momento, ac tandem cum magna mysteriorum fidei nostræ irreuerentia adhiberi, ex dicendis, cert. 2. aperte constabit.

3. Ex eis autem, qui vel inter communia & personalia, prædicataque libera, & necessaria Dei, vel etiam inter omnia diuina, etiam necessaria prædicata realem hanc iuxta memoratas sententias virtutalem distinctionem recognoscunt, ita hanc virtualitatem, seu æquivalentiam distinctorum, prædicatis diuinis tribuunt, vt eis realiter distinctis in ordine ad totum, seu ad omnia munera, quæ eis ita realiter distinctis competunt, attribuant; in quo & ab intelligentia, & definitione realis virtualis distinctionis, quam defendunt, & à ratione aperta deficiunt, & in plura incidunt absurda: quod ipsum de quantis æquivalentia, aut virtualitate rei huius, respectu alterius dictum puta. Etenim cum virtualitatis Essentia, ac definitio sit æquivalentia rei vnius, & eiusdem pluribus, & diuersis realiter in ordine ab subeunda prædicata contradictoria: atque possint distincta virtualiter, ita habere se in ordine ad aliqua, quin in ordine ad alia distinctorum munera, ac si distincta essent, se gerant: non ita distincta virtualiter sunt quoad alia munera distinctorum realiter, ac si distincta realiter forent, se gerere debent. Rationi etiam deficiunt: quia, quæ omnia omnino munera distinctorum subeant non virtualiter, & æquivalenter, sed realiter etiam formaliter distincta erunt. Æquivalentia enim alicui in omnibus, & per omnia, non æquivalens solum, sed realis formalis identitas cum illo est: vt patet in vno æquivalenter, & virtualiter calido, si enim in omnibus, & per omnia, ac non solum in causando calore, huic æquivaleret, calidum certè realiter formaliter, ac non solum virtualiter esset. Absurda, quia innumera, & facile deducibilia omittit.

4. Hinc etiam præcautus est virtualitatem realem distinctionem, vbius sit, admittentibus error alius, qui eis facile, & virtualis sue distinctionis definitione, posset reperire: Ex quo etiam nonnullis obiectionibus posset irriteri. Nimirum ad virtutalem distinctionem realem, licet in subeundis contradictoriis æquivalentia realiter distinctis requiratur, non tamen esse opus, vt omnia contradictoria, quæ distincta alia realiter formaliter subire possunt, imò, nec, quæ pro libro quisque voluerit ex his, quæ ipsi occurrant, debeant realiter virtualiter distincta subire. Etenim cum vnum solum contradictorium, verè tale, nequeat idem realiter, atque vnum reipsa subiectum subire, quod realiter vnum est, si vnum solum, alius verè contradictorium respectu alterius subeat, licet plura alia contradictoria non subeat, imò subire nequeat (vt potest contingere) vt distinguatur realiter virtualiter, satis habebit.

CERTAMEN II.

Realis virtualis distinctio inter Attributa necessaria inter sese, & Essentiam minime admittenda.

Vniuersum verò, realem hanc virtutalem distinctionem in diuinis, adhuc inter communia, & personalia, atque inter predicata necessaria & contingentia, seu libera diuina constanter negant Valq. 1. p. d. 117. & d. 121. Granados controuers. 1. tract. 3. d. 5. sect. 3. Alarcon tract. 1. d. 4. cap. 2. tract. 3. d. 4. cap. 7. tract. 5. d. 2. cap. 7. Luis Torres p. 1. select. cent. 4. dub. 35. (qui duo contra eiusmodi distinctionem plus odij, stomachi, dictiorum, & inanum censurarum, quam rationum afferunt) & alij apud ipsos, quibus ego consensui, eandem realem virtutalem distinctionem, tam à creatis controuers. 2. Dialect. d. 1. q. 3. quam à diuinis etiam inter communia, & personalia d. 8. de Trinit. q. 2. cert. 2. Et inter communia necessaria, & libera hoc tomo controuers. 3. d. omnino relegans. Quare in præsentiarum potiori eam iure inter predicata diuina communia, & necessaria (cuiusmodi Essentia, atque Attributa Dei sunt) prorsus reiecit, in qua conclusione non solum cum proximè recitatis abio, quæ conclusionem non solum in diuinis negantibus conuenio, sed etiam cum plerisque eorum, qui ea inter personalia & communia, atque inter necessaria, & libera ad-